

Zes zaken die pas jaren later werden opgelost. Of niet

Mysterieuze moorden

Elk land heeft er wel een: een moord waarvan de dader jaren of zelfs eeuwen later nog niet gevonden is. Zes raadselachtige moorden in Europa en de VS die het gesprek van de dag waren. Wat zijn de feiten? En: wie heeft het gedaan?

TEKST: LIESBETH SPARKS / ILLUSTRATIES: ALOYS OOSTERWIJK/COMIC HOUSE

Literaire inspiratie

Wie? Mary Cecilia Rogers (geboren 1820)

Moord? Op een warme julidag in 1841 drijft in de rivier de Hudson bij New York het lichaam van een jonge vrouw. De politie vermoedt dat ze is verkracht, gewurgd en in het water is gegooid. Het blijkt te gaan om Mary Rogers, bij velen in de stad bekend omdat zij als *Beautiful Cigar Girl* reclame heeft gemaakt in een vooraanstaande sigarenzaak.

Dader? Agenten, journalisten, schrijvers: iedereen heeft zijn eigen theorieën over de dood van Mary. Ze zou zijn vermoord door haar verloofde, door een groep bendeleden, of gestorven zijn tijdens een abortus. Ook schrijver Edgar Allan Poe is geobsedeerd door de zaak. Hij baseert er een jaar later een verhaal op: *The Mystery of Marie Rogêt*, het eerste moordverhaal in de moderne literatuur dat een waargebeurde moord als uitgangspunt neemt. Maar net als in het 'echte' verhaal, weet Poe's fictieve detective C. Auguste Dupin de moord niet op te lossen.

Berucht omdat? Het verhaal van Poe geeft bekendheid aan de zaak. Maar dat iedereen in de ban raakt van Mary Rogers heeft ook te maken met de enorme groei van New York in de negentiende eeuw. De stad wordt beschouwd als een plek vol gevaar, vooral voor een vrouw. 'De vreselijke moord op Mary Rogers wekt dagelijks een diepere en bredere interesse op in onze stad', schrijft de *New-York Tribune*. Al die persaandacht brengt zelfs een soort pelgrimage op gang: elke dag trekken mensen naar de idyllische plek waar Rogers is gevonden, of zoals een krant het omschrijft: 'Een stukje paradijs voordat Satan het bereikte.'

Kerkelijke doofpot

Wie? Marietje Kessels (geboren 1889)

Moord? Op de zoldering van de Tilburgse Noordhoekkerk vinden agenten op vrijdag 24 augustus 1900 het levenloze lichaam van Marietje Kessels. Het elfjarige meisje is naakt, met haar hoofd naar beneden, weggestopt in het verwulfsel (de lege ruimte tussen het gewelf en de muur). Halverwege is ze blijven steken. Ze blijkt te zijn verkracht en gewurgd.

Dader? Marietje wordt al vermist sinds zij op woensdagochtend van haar huis Villa Cecilia naar haar pianoleraar liep. De 200 werknemers van de instrumentenfabriek van vader Kessels hebben heel Tilburg afgespeurd naar het meisje. Na de ontdekking van haar lichaam worden twee verdachten opgepakt: een (later vrijgesproken) schilder die werkte in de kerk, en de koster. Bij de schilder wordt een pakketje kleren en een kerkboekje van Marietje gevonden. De koster heeft zich volgens een aantal getuigen verdacht gedragen, maar wordt niet vervolgd. Andere eventuele daders, onder wie de pastoor, worden niet verhoord.

Berucht omdat? Dat Marietje in een kerk is gedood, een instituut met een enorm aanzien in Tilburg, maakt de zaak extra pijnlijk. De Noordhoekkerk heet voortaan Moordhoekkerk. De vrijlating van beide hoofdverdachten zorgt voor veel speculatie. Steeds meer aanwijzingen duiden op betrokkenheid van de pastoor. En ja, in 2011 meldt een nicht van Marietje dat het Vaticaan rond 1908 al tegen de familie zou hebben gezegd dat pastoor George van Zinnicq Bergmann de dader was. Hij zou het meisje hebben verkracht en vermoord. De koster zou de pastoor hebben geholpen met het verbergen van haar lichaam. Vader Kessels werd al kort na de moord aangespoord de zaak te laten rusten, vertelde de nicht tegen de *Volkskrant*. 'Het is één grote doofpot geweest.'



Na zijn daad voerde de moordenaar nog een paar dagen het vee van de vermoorde boerenfamilie

► Fotogeniek slachtoffer

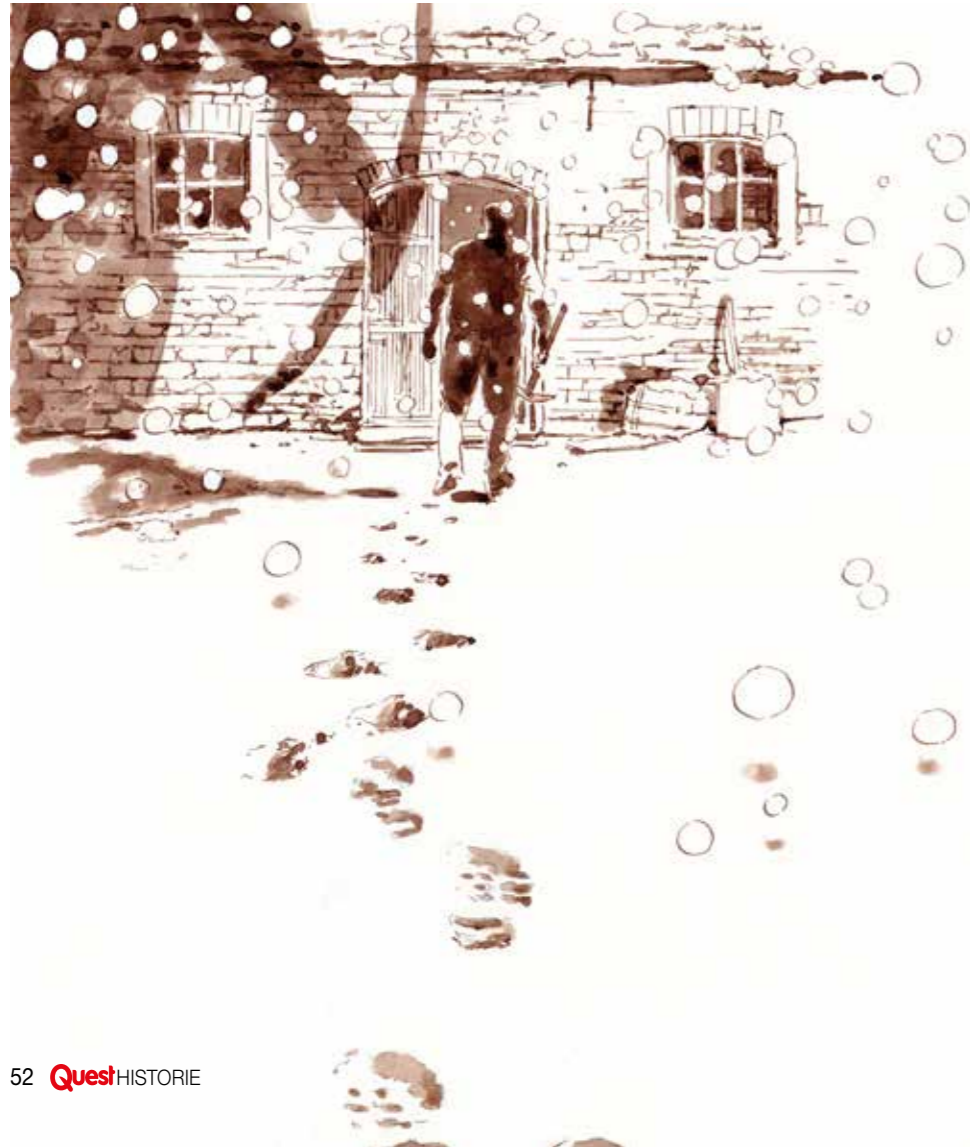
Wie? JonBenét Ramsey (geboren 1990)

Moord? Op Tweede Kerstdag 1996 wordt de zesjarige JonBenét Ramsey gewurgd gevonden in de wijnkelder van haar eigen huis. Ze is dan al acht uur vermist. Haar ouders, John en Patricia, hebben in de keuken van hun villa in Boulder, Colorado een lange losgeldbrief gevonden. Maar het meisje, bekend om vele Amerikaanse miss-verkiezingen die ze won, is dood voordat de ouders kunnen betalen.

Dader? De voornaamste verdachten zijn JonBenét's ouders en haar negen jaar oude broertje Burke. Hoewel agenten geen bewijs kunnen vinden, vermoeden zij jarenlang dat de dood van het meisje het gevolg is van kindermishandeling (door de ouders) of een ongeluk (broertje). Pas in 2003 wijst DNA-onderzoek op een nog onbekende man als dader. De politie van Boulder biedt de familie

Ramsey officieel excuses aan voor hun verdenking.

Berucht omdat? De moord is een sensatie in de VS. In elke krant en op elk televisiestation gaat het over de fotogenieke *beauty queen* JonBenét, en over wie haar heeft vermoord. Amateur-rechercheurs vinden elkaar op het nieuwe wereldwijde web. Op veel internetfora en websites gaat het over niets anders. 'Ik word ziek van die weerzinwekkende misdaad en speculatie', schrijft een bezoeker van Usenet in 1997. Ondanks het natrekken van 20.000 tips, het verwerken van 200 DNA-monsters, het verhoren van duizend mensen, en het analyseren van 1500 stuks bewijsmateriaal heeft de politie in Boulder nog altijd geen dader gevonden voor de moord. Maar, zegt politiehoofd Greg Testa in september 2016 tegen het tijdschrift *TIME*: 'Wij geven niet op.'



Carrièrekiller

Wie? Francis 'Saville' Kent (geboren 1856)

Moord? De driejarige Saville Kent wordt in de ochtend van 30 juni 1860 dood gevonden in het buitentoilet van zijn huis in Wiltshire, Engeland. Midden in de nacht is hij uit zijn bed getild. Zijn keel is doorgesneden en hij heeft meerdere steekwonden op zijn lichaam.

Dader? De politie gaat ervan uit dat een van de bewoners van het huis de dader moet zijn geweest, want niemand heeft Saville horen schreeuwen in de nacht. Maar wie heeft het gedaan? De stiefmoeder, de vader, een van de bedienden? De politie komt er niet uit, en roept daarom de Londense detective Jack Whicher naar het dorp van Saville. Whicher heeft al zoveel zaken opgelost dat collega's hem 'prins der rechercheurs' noemen.

Berucht omdat? Het hele land wordt gegrepen door de detectivekoorts. Dat een jonge peuter in zijn veilige huis vermoord is, zorgt voor ongekende aandacht en medeleven. Per post stromen de theorieën bij de politie binnen. Na wekenlang onderzoek beschuldigt Whicher de zestienjarige Constance, de halfzus van Saville, van de moord. Absurd, oordelen journalisten en politici, want hoe kan zo'n onschuldig meisje haar eigen broertje vermoord hebben? Whicher's theorie zou volgens een krant gebaseerd zijn op 'frivoliteit, roddel en volkomen leeghoofdige schoolmeisjes-verklaringen.' De detective raakt overspannen en gaat in 1864, hij is dan pas 49, met pensioen. Een jaar later, als Constance de moord bekent, blijkt dat hij toch gelijk had. Over het motief laat Constance nooit iets los in haar lange verdere leven: na twintig jaar gevangenis en emigratie naar Australië sterft ze in 1944, op honderdjarige leeftijd.



Wurging op de Wallen

Wie? Johanna Scheide-Oudes (geboren 1924)

Moord? In het Amsterdamse souterrain van hoerenmadam Manke Miep ligt op zondag 11 augustus 1957 het lichaam van Magere Josje. Ze is de tweede gewurgde prostituee in een paar maanden tijd. De eerste, Chinese Annie, wordt dood gevonden in haar peeskamertje op de Wallen. Bij Magere Josje, die eigenlijk Johanna Scheide-Oudes heet, lijkt het een roofmoord te zijn. Er ontbreken bijvoorbeeld drie pakjes sigaretten, en 'ook haar polshorloge, vier gouden ringen en een elektrisch massage-apparaat zijn weg', meldt *De Telegraaf*.

Dader? Josjes echtgenoot en pooier, Joop Scheide, maakt zich verdacht. Hij heeft het lichaam van zijn eigen vrouw ontdekt na een wandeling met zijn hond en is direct naar

het politiebureau aan de Warmoesstraat gerend, zo zegt hij. Maar zijn verklaring rammelt. Bovendien zegt een getuige dat Joop en Josje de avond voor haar dood hebben gevochten. Joop wordt in 1959 opgepakt, maar uiteindelijk wegens gebrek aan bewijs vrijgesproken.

Berucht omdat? De prostitueemoorden schudden de Amsterdamse politiek wakker. Niet lang na Josjes dood begint de eerste schoonveegactie op de Wallen. De politie-man die de zaak onderzoekt, is niemand minder dan Appie Baantjer. Die krijgt later veel bekendheid als schrijver van detectiveboeken. 'Deze zaak heeft mij nachtmerries bezorgd', noteert Baantjer na de moord in zijn plakboek. Hij gebruikt het onderzoek in 1965 in een van zijn boeken: *De Cock en de wurger op zondag*.

Onbekende dierenvriend

Wie? Vijf leden van de familie Gruber en één dienstmeid (allen geboren tussen 1849 en 1919)

Moord? Op een Duitse boerderij, genaamd Hinterkaifeck, worden begin april 1922 een boer, zijn vrouw, hun dochter, twee kleinkinderen en de dienstbode gevonden. Ze zijn enkele dagen daarvoor op brute wijze doodgeslagen, waarschijnlijk met een pikhouweel. De oudste kleindochter was vermoedelijk de laatste die stierf: zij heeft nog handenvol van haar eigen haar uitgetrokken.

Dader? De boer, Andreas Gruber, heeft in de dagen voor zijn dood tegen vrienden gezegd dat er onverklaarbare dingen op zijn boerderij gebeurden. Zo heeft hij vanuit het bos voetsporen in de sneeuw gezien, die wel naar zijn boerderij leidden maar niet ervandaan. Op zolder klinken vreemde geluiden en er is een huissleutel zoek. Na de moord tasten agenten volledig in het duister over de dader. Maar wie het ook was, de moordenaar heeft nog dagen rondgehangen om het vee eten te geven. Er doen over de boer zelf allerlei onsmakelijke geruchten de ronde. Zo zou Gruber zijn jongste kleinkind Josef zelf hebben verwekt bij zijn dochter.

Berucht omdat? Het gebrek aan aanknopingspunten en de vreemde verhalen over Andreas Gruber voeden speculatie en geruchten. De verspreider van het incestgerucht, een buurman, zou zelf een oogje hebben gehad op de dochter van Gruber. Is hij de dader? Of was het de schoonzoon, van wie gezegd werd dat hij in de Eerste Wereldoorlog was gesneuveld, maar die nooit was teruggevonden? Agenten tonen ten einde raad de schedels van de slachtoffers aan helderzienden uit München, maar die zien niets. In 2007 proberen studenten van een Duitse politieacademie met moderne technieken de zaak op te lossen. Maar ook zij vinden geen antwoord, tot teleurstelling van de 85-jarige dochter van de verdachte buurman: 'Er is nooit rust, nooit rust.'